

La Barcelona del Sagarra periodista

Pot ser difícil de comprendre com va poder resistir en una ciutat sotmesa a la dictadura

— Lluís Permanyer —

Barcelona fou un dels tres punts clau que en certa manera expliquen l'obra, però també el llenguatge, del creador total que fou Josep Maria de Sagarra.

El primer contacte que va marcar de debò Sagarra fou amb la natura. La muntanya i el món de pagès els va descobrir al mas familiar de Santa Coloma, perfeccionant-ho tot seguit amb llargues estades a la finca de Sant Pere de Vilamajor, que l'introduí al Montseny. El mar i el món mariner, els va descobrir més tard a la Costa Brava, però sobretot al Port de la Selva. Barcelona va significar per a ell el descobriment del paisatge urbà i també del cosmopolitisme. Els masovers i els pescadors li van ensenyar el nom heretat però intensament viu de cada cosa, i per aquesta raó, però també perquè era senzill

i de noble nissaga, preferia fer-se amb pagesos i amb la gent de mar per nodrir-se d'aquella parla genuïna.

Sense Barcelona, però, Sagarra no hauria emprat mai el llenguatge de ciutat ni els neologismes que imposava la vida moderna. Per això Pompeu Fabra va estudiar *Vida privada*: posseeix l'exemplar que li va dedicar i que llegí tot seguit amb el llapis a la mà. És ple de mots subratllats: cap no era a la llavors recent primera edició del seu *Diccionari*: "xarleston", "póker", "sandvitx", "tanguet", "gigoló", "pavero", "snobisme", "fer el tifa", "gin", "majordonesca"... són alguns dels in comptables mots cent per cent urbans que Fabra apuntava, la qual cosa confirma com treballava el mestre i fins a quin punt reconeixia que el Sagarra novel·lista també era un creador del llenguatge.

Però crec que seria donar una visió ben parcial si només al·ludís a aquesta relació entre Barcelona i Sagarra.

La figura del pare va ser fonamental, pel seu gruix intel·lectual i com a darrera generació d'una família ja ennoblida per Carles II amb el "de", en agraïment per haver aportat el seu suport en la defensa d'una ciutat assetjada pel francès. Ferran de Sagarra, historiador i polític —com a regidor de la Lliga va rebre l'encàrrec de crear la bandera de la ciutat—, li va fer entendre, a través de Barcelona, què són, d'on vénen i on van els Sagarra, els barcelonins, els catalans, amb la seva llengua, la seva cultura, la seva història i el seu destí. Això va penetrar-li fins al moll de l'os i fou la carta de navegar que li va permetre de no perdre mai el nord ni en època subtilment barrejada amb la disbauxa personal, i menys encara en època d'exili o de dictadura franquista.

Fou un superdotat. I en va treure el profit màxim. En efecte, una inspiració de qualitat i oceànica li va permetre de crear amb una rapidesa envejada una obra vasta i de pedra picada. Ras i curt: l'escriptor excepcional i prolífic disposava de tot el temps que volia per

L'autor d'aquest article, a l'esquerra, amb Josep Maria i Joan de Sagarra, durant unes vacances que va passar a la seva casa de Blanes, l'estiu del 1959.

— Pompeu Fabra va subratllar molts neologismes en l'exemplar que li va regalar Sagarra de *Vida privada* —

viure amb intensitat. I el que va viure amb més intensitat fou la vida que li brindava una Barcelona de la qual ell es confessava enamorat, i de vell antuvi. Va reconèixer que l'orgull dels alexandrins amb què Verdaguer havia compost aquella oda "em va semblar l'orgull d'haver nascut a Barcelona".

El nen ja era sensible a l'espectacle urbà, com ho deixà ben patent en confiar-nos tants records emocionats a les *Memòries*.

Però en decidir abandonar el miratge de la diplomàcia fou quan va poder lliurar-se amb intensitat i sense aturador a gaudir del festí inexhaustible de la vida. Era just en acabar la Primera Guerra Mundial; desapareixia una societat i un estil que ell admirava i que va confessar que era el seu, però es produí la paradoxa que, per raons complexes, a Barcelona aquell món enlluernador va sobreviure fins a l'esclat del 18 de juliol.

L'èxit, la popularitat, els diners, un ànsia d'atorgar-se amb escriure tots els plaers, la solteria impenitent, una resistència física a tota prova, un desig creixent de descobrir sensacions noves, però per damunt de tot una curiositat abrandada i mai no satisfeta, són algunes claus del seu comportament. Vull precisar que mai no li va escaure el *voyeurisme*, sinó la participació compromesa i fins i tot el protagonisme.

És en aquest sentit que s'estableix una subtil, indestruïble i ambigua barreja entre la passió per la vida i l'exercici del periodisme. Si bé és cert que ell portava un innat encuriosiment universal, no és menys cert que el periodisme li va permetre observar i alhora viure amb més atenció tot un ventall d'esdeveniments i de temptacions.

Va conrear diversos gèneres periodístics va treballar a la redacció, com a enviat especial a l'estranger i com a articulista col·laborador. En tot moment va tractar d'adaptar-se a cada tasca. Un exemple: com a crític de teatre va emprar un llenguatge i un estil ben cenyits a les necessitats de la missió confiada que no tenen res a veure amb els altres textos.

Els títols que apleguen una tria dels textos periodístics posen de manifest l'actitud, ben sensual i mediterrània, amb què vivia la realitat ciutadana: *L'aperitiu, Cafè, copa i puro, Cola de gallo (cóctel)*.

Pot ser difícil de comprendre com, després d'haver gaudit de forma maliciosa i descordada els embogidors anys 20 i 30, Sagarra va poder resistir en una ciutat sotmesa a la interminable dictadura franquista. Només es pot comprendre si tenim en compte la seva condició d'enamorat de Barcelona. ●

A dalt, la plaça de Catalunya de Barcelona, el 1927. A sota, Josep Maria de Sagarra, a la dreta, en el sopar del premi literari Aedos, el 23 de gener de 1959. A la seva dreta, separat per una senyora, hi seu el doctor Sarró.

— **Mai no li va escaure el voyeurisme, sinó la participació compromesa i el protagonisme** —